

خانه

چهارشنبه ۳۰ اسفند ۱۳۹۱

زندگینامه شیخ محمود شبستری

شیخ سعدالدین محمود بن امین‌الدین عبدالکریم بن یحیی شبستری تبریزی از عارفان مشهور قرن هشتم و از شاعران متوسط پارسی‌گوی آن عهد است. ولادتش به سال ۶۸۷ هجری در شبستر قریه‌ای نزدیک به تبریز اتفاق افتاد و تربیتش در تبریز صورت گرفت و در تصوف مرید و شاگرد شیخ بهالدین یعقوب تبریزی بود. وی در علوم معقول و منقول جامعیت و مرجعیت داشت و سفرهای طولانی در ایران و خارج از ایران کرد و چندی نیز در کرمان اقامت گزید و فرزندان او در آن سامان باقی ماندند و طایفه‌ای را به نام خواجهگان تشکیل دادند. شیخ در جوانی و ظاهراً به سن سی و سه سالگی به سال ۷۲۰ هـ درگذشت و در زادگاهش شبستر در کنار استاد و مرادش شیخ بهالدین یعقوب به خاک سپرده شد.

از شیخ محمود چند اثر به نظم و نثر باقی مانده است که مهمتر از همه آنها گلشن راز است و آن منظومه‌ای است به بحر هزج مسدس مقصور یا محذوف در ۹۹۳ بیت که شیخ آن را در جواب هفده سؤال منظوم امیرحسینی سادات هروی از شیخ بهالدین یعقوب تبریزی سرود. این سؤال‌ها که بنا بر تصریح شیخ به سال ۷۱۷ به مجلس شیخ بهالدین یعقوب رسید شبستری به اشارت او فی‌المجلس هر بیتی را به بیتی جواب گفت و باز پس فرستاد و بعد از آن بر بیت‌های سابق بیت‌های دیگری افزود تا منظومه گلشن راز به وجود آمد. این منظومه نخستین اثر شعری او است و به سبب سادگی و روانی و اشتغال بر معنی‌های عرفانی به زودی مطبوع طبع‌ها قرار گرفت و شرح‌هایی بر آن نوشته شد که از آن میان روضه اطهار از شاه نعمت‌الله ولی و مفاتیح‌الاعجاز از شمس‌الدین محمد بن علی لاهیجی از همه معروف‌تر است. اثر منظوم دیگر شیخ سعادت‌نامه است مشتمل بر سه هزار بیت و در هشت باب که شیخ در این منظومه به سفرهای طولانی خود و زیارت عالمان و مشیختان اشاره کرده و به ذکر مقام‌ها و قول‌های پنج‌تن از عارفان مشهور آذربایجان در قرن ششم به نام‌های: باباحسن سرخابی بابا فرج تبریزی، خواجه محمد کججانی، خواجه عبدالرحیم تبریزی و خواجه صابن‌الدین تبریزی پرداخته است.